

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

De Examine particulari Cap. IV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78809](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78809)

magis suppressa &c. Medium denique vitiorum virtus tenet. ac promde sedula eget non solum putatione, sed & circumfisione. Alioquin verendum, ne circumquaque à lambentibus vel potius à rodentibus vitiis, illa dum nescit paulatim elanguat, aut si superuenerint suffocetur. Vnum in tanto discrimine consilium est, obseruare diligenter, & mox, vt resuscitentur capita appaerunt proinpra seueritate succidere. Non potest virtus cum vitiis pariter crescere. Ergo vt illa vigeat, ista crescere non sinantur. Tolle superflua, & salubria surgunt: vilitati accedit, quicquid cupiditati demit &c. Nobis fratres, putationis semper est tempus, sicut semper est opus. Sed vt hæc anima putatio succedat, & releatio vitiorum, ac circumficio virtutum, seruanda sunt exacte omnes (nulla proflus prætermittenda) Additiones, à S. P. N. Ignatio traditæ, præsertim secunda de scribendis lineis, punctis, & de rot signandis in illis lineis, quoties quis lapsus est, vel non facit, quæ se facturum statuerat. Item tertia & quarta, de conferendis examinibus, matutino cum vespertino, & diei præcedentis cum secundo, & duarum hebdomadarum inter se idque eo fine, vt cognoscatur profectus vel defectus in progressu, seu regressu. Præclarum huius diligentie exemplum nobis reliquit P. Ioannes de Cannas mortuus in Collegio Malicensi Prouinciæ Bæticæ anno 1596. insigni nos regendi dono præditus, ob quod quadraginta annorum, quibus in Societate vixit, magnam partem in regendo versatus, sanctitatis opinione celebris, inter cuius chirographa post mortem libellus inuentus est, in quem peculiare conscientie sue examen retulerat lineis punctisque, de more dierum singulorum à triginta annis adusque purissime vite finem adnotatum. Impossibile est, inquit S. Ioannes Climacus, vt qui artem aliquam totis animis addiscunt, non illa quotidie proficiant: verum aliqui ex his profectum suum agnoscunt, alij verò Dei dispensationem ignorant. Optimus ille Trapezita est qui quotidie vespere lucrum & detrimentum omnino computat. Quod scire manifeste non potest, nisi horis singulis in tabulis omnia denoret. Nam cum calculi singulis horis ponuntur, totius diei ratio postmodum clarius cognoscitur. Sed quia satis non est ad cognoscendum progressum, vnius diei gesta inquirere, etiam collatio temporum adhibenda est. Comparanda est dies instans, inquit S. Bernardus, diei præterita, vt ex eorum collatione, suum deprehendere possit monachus, vel profectum vel defectum. Et monuerat antea S. Basilus: Quæ singulis diebus feceris opera, ea vespere tecum ipse commemora, & cum iis qua feceras pridie conferto, studiosè, operam dato vt melior indies magis ac magis existas. Sed quia neque hoc sufficit, addit S. Chrysostomus: Scrutemur quisque conscientiam, & rationem examinemus, & consideremus, quidnam in hac hebdomada probe actum sit, quid in alia: & quale augmentum fecerimus ad sequentem, quas in nobis affectiones correxerimus. Hac diligentia non contentus S. Dorotheus, insignis vitæ spiritualis Magister, sic docet: Perdiscas vnusquisque vbi nam sit, quous in statu

An. 1596. pag. 487. 488.
 32. 4.
 32.
 Spec. mō.
 f. de abd. ter.
 h. 11. in Genef.
 33.
 34.
 fer. 10.

quot iam miliaria peregerit, quantumque promoueris seu perfecerit: Etenim non modo per singulos dies verum etiam per singula temporum momenta, per singulos menses & hebdomadas, nos ipsos scrutari, rimari, ac discutere sedulo debemus. & dicere nobis ipsis: Primam hebdomadam summa vehementia, ad talem passionem delapsus sum, nunc verò quomodo me habeo: num quidquam profeci? Pari modo, per singula temporum spatia dicendum: Anno præterito hac passione deuictus sum, nunc verò quomodo me habeo: atque ad eum modum per singula vitia nos ipsos debemus inspicere, num aliquantulum profecerimus, vel in eisdem voluimus, aut certe ad deteriora prolapsi sumus.

Ex his apparet, non in vnâ aliqua chartulâ, vel pugillaribus, vel in tabellâ, cerâ illita, vel in Rosario aut certo globulorum appensorum numero, signanda esse puncta nostrorum lapsuum, sed libellum esse oportere plurium foliorum, non euulsoforum: quia nisi id fiat, non potest agnosci discrimen, profectus vnius hebdomadæ, & mensis, & anni, si conferatur cum alterâ hebdomadâ, mense, & anno. Cum tamen Societatis hominibus omnibus, dum ratio conscientie redditur Superioribus, manifestandum omnino sit, Num post vltimam rationem conscientie, quam reddidit, maiorem an minorem fructum fecerit: quem admodum præscriptum est in Instrukcione pro aperienda conscientia num. 9. Cum autem ij qui sunt in gradu vltimo in Societate, semel quotannis rationem conscientie reddant, & vna pars profectus spiritualis, & quidem prima omnium, seu, vt loquitur apud Cassianum Abbas Isaac, ante omnia sit repurgium vitiorum, habendus est (vt ita dicam) spiritualium rationum libet, more mercatorum; ex cuius inspectione, cognosci certò possint lucra vel damna omnium temporum. Et hoc ipsum videtur commendare S. Chrysostomus: Rationarium, inquit, nobis conficiamus eorum, que accepimus, & que expendimus, quidnam vtiliter locuti simus, & quod otiosum verbum protulerimus, quid vitæ per aures in animam intro miserimus &c. Similem nostræ diligentiam adhiberi voluit S. Antonius qui iubebat à suis notari in tabulâ cerâ defectus proprios, quasi sub oculis, inquit, nostris, & cogitata confundimur & acta: Si omnia faciamus referenda (scilicet Superiori vel P. Spirituali) multò autem magis, si peccata nostra fideliter describentes, digeramus in ordinem. Tunc verò annotatio delictorum, Fratrum videbitur oculis (scilicet eorum quibus referenda sunt, nostri Moderatorum) si timebimus ceras peccati conscientias, ipsi nos arguant, apices: & quomodo meretricibus membra miscentes, confunduntur ad præsentiam ceterorum, ita & nos erubescemus ad literas (scilicet ad libellum, in quo annotauimus nostra peccata) si hæc egamus.

Porro hoc loco monendum censeo Lectorem, falsissimum esse id quod scripsit de S. P. N. Ignatio P. Rodericus 1. p. tr. 7. cap. 10. quasi habuerit

Coll. 9. cap. 1.
 hom. 4. in Genef.
 c. 28. vita.

huerit ligulam è cingulo pendentem, in quâ nodos faceret tot, in quos defectus laberetur, quia ab eius familiaribus & cubiculariis didici nil tale sanctum Patrem habuisse, quippe omnes extraordinarios ritus declinantem; tum quia ab antiquissimis Patribus ei coeuis rescitum, illum in libello paruo notasse puncta examinis particularis (prout faciendum aliis præscripserat in libro Exercitiorum) & talem libellum eo mortuo inuentum esse sub eius cervicali, in quo annotauerat illo ipso die naturali quo mortuus est, puncta aliquot non lapsuum in defectus aliquos, sed omissionum actuum quorundam virtutis, quos in certo numero elicere proposuerat. Et idem fecisse, exemplo S.P. Ignatii motum, scribitur in vitâ P. Baltharis Aluarez cap. 30. pag. 343. valdè sanctum fratrem Joannem Ortunium, qui etiam in extremâ ægritudine vsque ad diem præcedentem ipsam mortem annotabat defectus in libello abscondito & conferebat vnum diem cum altero. Valde enim, inquit P. Ludouicus de Ponte, magno honori commodoq; sibi decebat, quòd vestigia sequeretur sancti Fundatoris, quem Dominus noster tanquam ducem ipsi dedisset, quem voluit imitari in hoc, & vestigia eius sequi, de quo idem scribitur.

Quod si quaras, quæ ratio tenenda sit in Collegiis, studiorum tempore, circa Examen particulare?

36. Respondeo, duplex hominum genus mitti ex Domo probationis, ad literarum studia in Collegiis tractanda, siue docendo siue discendo in Scholis: alij sunt, qui, cum fuerint adhuc in seculo sancti (vti fuere B. Aloysius, B. Stanislaus, & his similes) & liberi à frequenti lapsu in certa vitia; vel, qui, etsi essent valdè imperfecti in seculo, & vitiis saltem venialibus frequentibus dediti tamen in Domo probationis, omnia profus extirparunt vitia, per particularis Examinis vsum, in quæ frequenter labebantur antea (nec enim omnia vitia, sunt materia Examinis particularis, sed sola illa, in quæ quis frequentius labitur vti apparet ex libro Exercitiorum) hi circa virtutum actus spontaneos, certis temporibus & horis, certo quotidie modo elicendos iuxta directionem Superiorum, particulare debent instituire Examen, in quo annotent quot omiserint temporis partes vel horas diei, in quibus, non persoluerint pensum statutum, actuum elicendorum in vigiliâ. Et tale fuit Examen S.P.N. Ignatii, quod illum fecisse illo ipso die quo mortuus est, apparuit in eius libello post mortem inuento, continente lineas defectas inferiores superioribus breuiiores, puncta in eis annotata habente. Quod quidem ex antiquâ traditione Patrum antiquorum didici Romæ ante 50. annos. & scribit hoc ipsum, P. Ludouicus de Palma prima parte Itineris perfectionis l. 5. c. 10. nisi quis velit dicere, Examen sancti Patris fuisse circa imperfectiones seu de-

fectus non culpabiles, qui peccata non sint, sunt tamen nati quidam, qui inhærentes in nostris operibus, faciunt ea, non vsquequaque perfecta & sancta. Talibus enim natis, omnes profus Sanctos, solo Christo excepto, fuisse obnoxios, docent Sancti à me citati in Opusculo de naturâ & gradibus puritatis.

Alij ad Collegia veniunt nondum extirpatis defectibus, in quos frequenter labuntur. Talibus vt Examen particulare succurrat ad eos extirpandos, horum rationem habeant.

Primo, non aggrediantur simul plurius extirpationem defectuum; Satis esse dixerim, inquit S. Basilius, scribens ad Chilonem suum discipulum, *senfim te promouere. Falle voluptates* (per quas, quæuis vitia intelligit) *ab eis te per gradus auocans, illarumq; singularem exinaniens ac obliterans consuetudinem: ne confertim, & velut agnive facta, in te vnum, omnes ad vnam irritata cooriantur, turbulentaq; accersant menti tua tentationum intemperiem. Vnam aliquam earum voluptatum, profus si coningeret euincere te, mox aduersus alteram accingitor, vnamq; instruito spiritualem: adeoq; non intempertiam de singulis, vitia pristina illecebris consequere victoriam. Voluptatis vitique nomen, etsi vnum est, quæ tamen ad eam explendam promouent, res non vna sunt. Cum vno ergo aliquo & solo vitio eradican-*

38. Dices: Si cum vno tantum vitio pugnandum est, si tunc ab aliis vitiis inuadatur facile vincat, quippe inopinatè illis ad certamen venientibus.

Respondeo cum Serapione Abbate: Non putandum, inquit, quòd quis principaliter contra vnum diuicani vitium, & velut incautus, aliorum tela prospiciens inopinato ictu facilius possit sauciari, quòd nequaquam fiet. Impossibile namque est, eum, qui pro sui cordis emundatione sollicitus, erga impugnationem vitij cuiuslibet, intencionem sua menti armaruerit aduersus cetera quoque vitia generalem quandam honorem & custodiam similem non habere. Quo enim modo vel de illâ, quâ absoluti desiderat, passione, merebitur obtinere victoriam, qui se indignum purgationis premio, aliorum facit contagio vitiorum. Sed cum principalis cordis nostri intentio, vel specialis sibi pugnam aduersus exceperit passionem, pro ipsa orabit ardentius, peculiari sollicitudine ac studio supplicans, vt eam diligentius obseruare, & per hæc celerem mereatur habere victoriam. Hunc namque nos ordinem præaliorum exercere debere, nec tamen de nostrâ virtute considerare, etiam Legislator his docet verbis: Non timebis eos, quia Dominus Deus tuus in medio tui est, Deus magnus & ter-

37. epist. ad Chilonem.

Ex. part. in. h. 18. in Ioan.

Coll. 5. cap. 14.

Deut. 7.

ribilis: ipse consumet nationes has, in conspectu tuo paulatim atque per partes. Bene dixit peritus rerum spiritualium Magister hic Abbas Serapion, dum impugnatur vnum vitium nominatim, alia quoque vitia imperi, seu arcei, horrore erga illa, & custodia nostri contra illa. Quia quamdiu horror durat in animo erga vitia, & custodia nostri ne debellatur ab illis, impossibile est in ea labi. Præterea, quod Serapion non attingit, cum hoc horrore vitiorum & custodia nostri, semper sunt coniuncti heroici virtutum actus aliquot, per quos non tantum vitia debilitantur & expelluntur, vel saltem minuuntur, sed etiam virtutes crescunt, nouis gradibus auctis per actus, & veteres corroborantur. Horror enim vitiorum, nunquam est sine magna erga Deum, & alia erga virtutes ipsas dilectione, per quæ (Deo infundente) crescit habitus amoris erga Deum & erga virtutes. Dum autem elicitur ab homine iusto augens habitum charitatis solus actus Dei dilectionis supernaturalis, simul omnes supernaturalium augentur. Et cum vitia debellantur ac minuuntur, & expellatur per actus contrarios virtutum (vt aliqui putant) vel, vt alij per habitus illis actibus productos seu auctos, hinc fit, vt dum debellatur vnum vitium, cetera quoque minuuntur & debellantur, vel totaliter (si sint actus valde intensi) vel saltem ex parte, si sint remissi. Sed dum etiam remissi multiplicantur, paruos gradus & veluti partes habituura vitiosorum excludunt, & sic animam a vitiis purgant, sensim & successiue, & simul eandem virtutum habitibus ornant & veluti pingunt & vestiunt. Nam, vt ait S. Chrysostomus, Virtutis munus est: quasi amicare animam & quidem amicare exornando. Et S. Gregorius Nyllenus, Virtutem dicit esse animam veluti Regine purpuram ac regium cultum & viuos colores, quibus in ea pulchritudo Diuina exprimitur. Itaque per examen particulare etiam dum ad vnum vitium debellandum suscipitur, præter diminutionem eius & aliorum vitiorum, etiam virtutes inferuntur expugnatrices vitiorum, & animæ ornatrices, vt sit iucundissimum habitaculum Deo anima sic mundata a vitiis, & virtutum coloribus exornata.

Secundo, non quoduis (etli vnum solum vitium) per particulare Examen expugnandum est, sed, vt monet S. Chrysostomus, Vnusquisque operam det, vt vitium quod sibi magis, quam cetera, infestum sentit, ex anima excuset. Alio vero in loco, non tanquam imperans, sed modestius hoc ipsum inculeans, sic rogat, & quidem sæculares Antiochenos, & quidem, nullum illorum excipient: Quemque vestrum, inquit, rogo, vt si non ante a, deinceps saltem, quem se plus alius vexare defectum cognouit, hunc ex animo præcidere studeat. & pia quadam cogitatione, quasi spirituali vrens gladio, semetipsum a vitio liberet.

Hoc ipsum suadebat Seneca: Videamus, ait, quid sit, quod nos maxime concitet. Alium verborum,

alium rerum contumelia mouent. hic vult nobilitati sue, hic fame sue parci, ille elegantissimus haberi cupit, hic doctissimus: hic superbie impatientis est, hic contumacie, ille seruos non putat dignos, quibus irascatur. hic intra domum seuus est, foris mitis: ille rogari, iniuriam iudicat, hic non rogari, contumeliam. Non omnes ab eadem parte feriuntur. Scire itaque oportet, quid in te imbecillum sit, vt id maxime protegas. Quod etiam commendat S. Gregorius Papa, & S. Ioannes 1.5. mor. Climacens: Qui seruo quodam vitio amplius vrgeri cap. 31. confpicit, contra ipsum & solum ante omnia se ipsum armet. & maxime si hostis infestus sit. Nisi enim iste profligatus fuerit, nihil nobis visisse reliquos proderit.

Tertio, si quis a pluribus infestetur vitiis, inchoet Examen a faciliore vitio, quo superato, animabitur ad superanda difficiliora. Hoc S. Chrysostomus docet: Vitiorum extirpationem a facilioribus exordiant, & nobis quotidianas ponendas leges: hoc est, ne sollicitudine de futuro tempore tereamur, quasi desperantes de non relabendo in vitia, sed tantum, vt illo die (quod facilius fore agnosimus) velimus abstinere a certis vitiis: Si priora vero correxerimus, inquit, non illa tantum erunt correcta, verum & sequentia, propter præcedentia. Fortior enim iam efficitur ratio, ad illorum subuersionem &c. si enim sat amicam aliquam consuetudinem aliquis resciderit, & non solum hoc peractum est, verum & alia pietas est subintroducenda. Non enim volet facile quicquam aliud mali facere, sed virtutem iam exhibitam reuerbitur, sicut enim pulchrum gestans vestimentum, luto seipsum inuoluere consuevit, similiter & hic. Nominatim autem ab his extirpationem inchoandam docet ibidem. Peritura, mendacium, simulationem, dolorem, maleficium, conuitiium, dicacitatem, ridiculositatem, turpilquia, scurrilitates. Quorum sane aliqua, etsi valde sint graua, & quæ in religiosis non reperiantur, tamen cum id S. Chrysostomus dixerit, in concione ad vulgum secularem, leuia hæc apud eos esse sciens, & his alia, longè grauiora, mirum non est, eum, hæc, inter leuia enumerasse.

Quarto, superatis facilioribus vitiis, perfectionis studiosus, armet se Examine, contra illud vitium, quod in illo est maius. Hoc est consilium Serapionis Abbatis apud Cassianum: Cum, inquit, se ab eâ (id est, imperfectione) senserit absolutum, rursus latebras sui cordis simili intentione perlustret, & exploret, quam sibi inter reliquas perpererit diuorem, atque aduersus eam, specialius omnia Spiritus arma commoueat, & ita semper validioribus superatis, celerem de residuis habebit facilem, victoriam, quia & mens triumphorum processu reddetur fortior, & infirmiorum pugna succedens, promptiorem ei pronentum faciet prætorum: vt fieri solet ab his, qui coram Regibus mundi huius, omnigenis congregati bestiiæ præmiorum contemplatione, conuenerunt; quod spectaculi genus vulgo pancarpum nuncupatur. Hi, inquam, seras quas-cunque fortiores robore vel feritatis rabie conspexerint diuiores, aduersus eas, primæ congregationis certamen arripiunt.

S. Th. 1.2. q. 51. a. 4. ad 3.

h. 25. in acta in moral. l. de opif. hom. c. 4.

39. h. 11. in Genes.

h. 73. ad pop.

lib. de ira. cap. 10.

40.

h. 76. ad pop. col. 1.

Coll. f. cap. 14.

10.

ripiant, quibus extinctis, reliqua, qua minus terribiles sunt, minusque vehementes, exitu faciliore prosternunt. Ita & vitius semper robustioribus superatis, atque infirmioribus succedentibus, parabitur nobis absque illo discrimine perfecta victoria.

Quid. si pluribus infestetur vitiiis, æque diris ac gravioribus, illud inuadat, quod videt esse veluti fontem & radicem alterius vel aliorum defectuum. Certamen primum sit, inquit S. Dorotheus, aduersus malos mores & vitia, causasque eorum, quæ radices sunt. Quas sanè radices, nisi quisque extirpauerit, necesse erit iterum spinas erumpere & excrescere. Sunt enim vitia quadam, quæ nihil possunt, si causas illorum amputes. Veluti inuidia, in se ipsa nihil est; sed habet causam, amorem inanis gloria. Qui enim gloriarì voluerit, inuideat necesse est digniori & honoratori se. Ita quoque ex aliis causis procedit, & maxime ex voluptate. Amputet igitur vnusquisque à se, non solum vitia, sed & vitiorum causas. Similiter S. Chryostomus hom. de malis à nobis auertendis, Euerendi sunt nobis, inquit, malorum fontes, quibus euerfis, sublatisque, licebit ipsius nequitiæ radices ab imo reuellere. Etenim si infacunda arboris superiora circumcideris, eadem nouos edente ramisculis, nihil videbis, vel radicibus altè tendentibus effecisse. Hoc ipsum Cassianus Magistrum suum Chryostomum secutus, docet, & Euangelicum sermonem id esse ait, & apud eum Abbas Pinaphius. Et S. Bernardus, Omnia vitij frustra à sicari riuum ait, si fons non fuerit obturatus, v. g. Remissa voluntas facit mentis leuitatem, ex qua prodeunt instabilitas mentis, inconstantia morum, vana læticia sæpè vsque ad lasciuiam carnis, vana tristitia, nonnunquam vsque ad egritudinem corporis, & multa alia in negligentia vel transgressione propositi ex leuitatis vitio venientia. Hoc ipsum S. Climacus suadebat: Primum, inquit, remedium erit, vt quisque causam sui doloris agnoscat, causa quippe cognita contra hanc medicamentum etiam auxilium ex prouidentia Dei spiritualiumque virorum diligentia suscipiemus.

Qui sint autem vitiorum fontes, variæ hæc dicit Patrum antiquorum sententia: Certum quippe est, quod scribit S. Ioannes Climacus: Vitia comparantur ei, qua cecidisse legitur, ex Petri summi Apostoli manibus casena; se arctissime complexi consueverunt. Et quidem Abbas Serapion apud Cassianum sic docet: Octo vitia, licet diuersos ortus, ac dissimiles efficientias habeant, sex tamen priora, id est, Gastrimargia, fornicatio, phylargyria, ira, tristitia, Acedia, quadam inter se conexione, & vt ita dicam, concatenatione conexa sunt: ita vt prioris exuberantia, sequentis efficiatur exordium. Nam de abundantia Gastrimargie, fornicationem, de fornicatione phylargyriam; de phylargyria iram; de ira, tristitiam; de tristitia, acediam necesse est pullulare: idemque simili contra hæc modo, atque hæc ratione pugnandum est, & à præcedentibus semper aduersus sequentia, oportet nos inre certamina. Facilius enim cuiuslibet arboris, noxia latitudo & proceritas exarescit, si antè radices eius, quibus innititur, vel mudata fuerint vel succisa. Et info-

stantes humores aquarum, continuò sicca buntur, cum generator earum fons, ac profluens vena, solerti industria fuerint obturata. Quamobrem vt acedia vincatur, antè tristitia superanda est, vt tristitia propellatur, ira prius est extrudenda; vt ira, phylargyria calcanda est; vt phylargyria euellatur, fornicatio compefcenda est; vt fornicatio subruatur, Gastrimargia vitium est castigandum. Residua verò duo, id est, Cenodoxia (hoc est, inanis gloria) & superbia sibi similiter, illa quæ de superioribus vitiiis diximus, ratione iunguntur: ita, vt incrementum prioris, ortus efficiatur alterius. Cenodoxia enim exuberantia, superbia fontem parit & c. Et ita semper prioribus superatis, sequentia conquiescent: & extinctione præcedentium, residua passionis absque labore marcescunt.

Et quidem hæc vltima Serapionis doctrina, vniuersaliter sumpta, verissima est, & in omnibus hominibus locum habet: sed altera, de origine & dependentia vitiorum, ab eo commemoratorum, non est vniuersaliter vera, sed tantum vt plurimum, & in aliquibus. Nam in aliis, alio potius modo & ordine, vnum ab altero proficere, & veluti gigni, experientia certa demonstrat. Ideò, vt narrat S. Ioannes Climacus, Antiqui Patres aiebant, matrem fornicationis esse gula concupiscentiam: acedia, inanam gloriam; iracundiam, superbia verò, inanam gloriam. Et cum ab isidem Patribus addiscere orasset, quam ex his octo nascerentur, & quid ex quâ progenie originem traheret, illi, inquit, me blandè & placidissime edocentes aiebant, nullum ordinem, aut prudentiam rationem inesse rebus stultis, sed omnem prorsus peruersionem atque inconstantiam: atque ita, mihi veris exemplis & rationibus persuadebant Beati illi. Exempli causa, intempertius risus, aliquando quidem ex fornicatione, aliquando verò ex inani gloria nascitur: eadem scilicet, apud se ipsum quis turpiter gloriat. Nonnunquam verò ex delitiis gignitur. Multus somnus aliquando ex delitiis, aliquando ex ieiunio nascitur, aliquando verò ex Acedia, aliquando ex natura. Multiloquium, aliquando ex inani gloria, aliquando à gastrimargia initium sumpsit. Acedia verò aliquando ex delitiis, & ex contemptu Dei timoris oritur. Blasphemia proprie quidem est superbia germen, nonnunquam verò, etiam ex iudicando in eadem re proximum, siue etiam ex improba demonum inuidia nascitur. Duritia cordis, interdum à satietate, sæpè etiam ab insensibilitate, atque ab affectione vitiosa originem ducit. Hæc verò rursus affectio, & à fornicatione, & ab inani gloria, & ab auaritia, & à gastrimargia aliis quoque plurimis oritur. Malicia rursus, à timore ac iracundia nascitur. Hypocrisis inde potissimum incipit, si quis sibi nimium placeat, seque ipse moderetur, neque alterius viuat arbitrio. Sic S. Bern-

ardus, ex remissa voluntate, nasci ait, mentis leuitatem & instabilitatem, inconstantiam morum, vanam læticiam, sæpè vsque ad lasciuiam carnis, vanam tristitiam, nonnunquam vsque ad egritudinem corporis, sceleratam superbiam ex vsu voluntatem, in magna sæpè cordis inopia, iumentem afficere animum, vnde procedunt,

De vitâ
foli. col.

23.

dant, vana gloria, fiducia sui, negligentia Dei, iactantia, mobilitas, contemptus, presumptio, & cetera animi pestes, qua profuere solent ex amore & vsu superbia. Et in hunc modum, omnia genera vitiorum, ex aliquo male voluntatis affectu, vel mala consuetudinis vsu, suam singula ducunt matricem originem, qua quanto diutius menti inoluta est, tanto fortius heret, & fortioribus remediis eget & curam requirit diligentior.

h. 44. ad pop.

42. l. 31. mor. cap. 31.

Coll. 5. c. 2. & 10. 18. l. 31. mor. cap. 31. Cass. l. 5. Inst. c. 1. Clim. gr. 13. & 21. 2. 2. q. 84. a. 3. & 4.

h. 44. ad pop. post haec, inanis gloria fructus, qui autem & radix. Hac enim utraque mala in alterutrum sese producere solent. Videndus etiam est S. Gregorius vitiorum propagines enumerans. Ceterum vitia, ex quibus alia oriuntur, Theologi cum S. Thoma appellant, capitalia (qua S. Gregorius ait esse septē, Cassianus & alij apud S. Climacum, octo) Quia sicut caput est principium & directiuum animalis totius, ita quaedam vitia, non solum sunt principia aliorum, sed etiam directiua & quodammodo ductiua aliorum, non ea tantum, qua habent rationem primam originis, sicut auaritia (qua dicitur radix) & superbia (qua dicitur initium) sed & illa, qua habent rationem originis propinqua, respectu plurimum peccatorum, seu ex quibus alia oriuntur, praecipue secundum originem & rationem causam finalem. Fines enim vitiorum, habent quasdam rationes mouendi appetitum, vno modo directe & per se; & hoc modo bonum mouet appetitum, ad prosequendum malum, aut etiam secundum eandem rationem, ad fugiendum: Alio modo indirecte & quasi per aliud, sicut aliquis aliquod malum prosequitur propter aliquod bonum adiunctum, vel aliquod bonum fugit, propter aliquod malum adiunctum.

43.

Sexto, dum vel tempore ipsius lapsus, vel postea, agnoscimus nos lapsos esse in illum defectum, praeter signum doloris, quod debemus elicere ob lapsum, iuxta Additionem primam Examinis particularis, valde prodest, toties elicere actum contrarium illi defectui, ob causas Theologis notas, qua tractantur in materia de extirpatione prauorum habituum & acquisitione bonorum, nimirum quia per tales actus virtutum, augetur habitus illorum, & prauus habitus extirpantur per partes: siue id fiat immediate per actus bonos contrarios (vti putant fieri Ariminensis, Maior, Argentina, Angelus, Almainus, Paludanus, & Molina) siue mediante habitu bono contrario, per bonos actus productos, vti verosimiliter docent Gabriel, Medina, Zumel, Azor, Suarez, Vasquez. Frequentandi ergo sunt actus boni, vt per eos extirpentur habitus acquisiti prauis: praesertim, si verum est, (vti graues Theologi docent cum Medina) quolibet actu minui habitum oppositum, quantum uis intensum & diu radicatum: immo (vt post alios docet N.P. Tanner.) habitus morales remissos, vno actu contrario, non valde intenso corrumpti, quinimodo satis intensos ab actu contrario intensiore extirpant.

Ari. 1. d. 17. q. 3. a. 2. ad 10. Ma. 3. d. 23. q. 3. An. in moral. cap. 3. §. 3. Alm. tr. 1. cap. 18. Pal. 3. d. 33. q. 2. a. 2. Mol. 1. p. q. 27. a. 1. disput. 8. m. c. m. b. 2.

Hoc etiam ad iterandos actus bonos, defe-

ctibus (in quos labimur) contrarios, etiam tepidos, excitare potest, quod doceant probabilis, Henricus, Scotus, Durandus, Maior, Palatius, Vasquez, Ricardus, Gabriel, Valentia & Suarez cum Tannero per quemlibet actum, etiam remissum, acquiri habitum bonum virtutis; cum que statim augeti putat Durandus, Maior, Tanner. & alij nonnulli.

Septimo Tandiu Examen circa vnum vitium instituendum est, donec plene extirpetur, ita, vt ne semel quidem in illud labi, per tempus notabile contingat. Nam, vt bene ait Seneca, Remedia non profunt, nisi immorentur. Ne ergo remedium mutet, inquit idem, nec aliud pro alio accipias: sed vsque ad terminum perfecta sanitatis, medicinalis obedientiae remedio vtere. Vitia enim nostra, sunt veluti astute vulpeculae, qua fingunt se mortuas, & tanquam mortuas prosteruntur in campo, vt aues grandiores, specie cadaueris mortui deceptas, aduolantes rapiant & deuorent: Credite mihi, inquit S. Bernardus, vitia & putata repullant, & effugata redeunt; & reaccenduntur extincta, & sopita denud excitantur. Parum est ergo semel putasse, saepe putandum est, imo si fieri possit, semper: quia semper quod putari oporteat (si non dissimulas) inuenies: quantumlibet in hoc corpore manens, profeceris, erras si putas emortua, & non magis suppressa. Et, vt ait S. Iohannes Climacus, Solent etiam adu sopita vitia facillime reuiuiscere. Et, vt alibi docet, Demones ac vitia, vel perturbationes, ad tempus aliquod, etiam iugiter ab anima discedunt: quot autem modis, eorum huiusmodi a nobis discessio fiat, paucissimi sciunt. Sed, vt monet B. Laurentius Iustinianus, Malignus Spiritus nonnunquam etiam fugas simulat, & tanquam superatum se cessisse videtur, quod pugnantis genus paucissimis notum est. Multis sui notitia perfecta destitutus quadrat illud, quod legitimum in Vitis Patrum de quodam fene, qui cum 50. annis esset in deserto neque panem gustans, neque aquam ad satietatem accipiens, dicebat ipse: Quia occidi vanam gloriam & auaritiam. Quod cum audisset Abbas Abraham, venit ad eum, & requisitum illum sermonem, si ipse dixisset: Ac illo consensente, dixit ei Abraham: Ecce dum per viam ambulabas, vides lapides & fragmenta laterculorum, & inter hac massam auri, nec potest cogitatio tua illud simile illis aliis iudicare? Dicit ei Senex: Non: Sed iterum pugno cum cogitationibus meis. Ecce enim viuunt auaritia, sed ligata est. Item dixit Abraham: Hic diligit te & laudat, aliter verò te horret & detrahit: si vtrique veniunt ad te, non vtroque aequaliter aspicias? Dixit ei Senex: Non: Sed iterum pugno cum cogitatione mea, vt & illum diligam quem horreo. Cui Abbas Abraham ait: Ecce ergo viuunt in te passiones adhuc, sed ligatae sunt a Sanctis, quae tibi forte propter vitam tuam permanent. Pulchre hoc declaratur in disputatione quadam S. Gregorij Nysseni habitam cum forore: Quem admodum illi qui in steridioribus locis diuitius commorati sunt, nec si in purum quidem suauem & amenum aërem transuerint integri ac vacui sint ab illo ingrato

Gab. 3. d. 23. q. 1. a. 2. dub. 6. Zum. q. 77. a. 1. disp. 2. Az. l. 3. c. 23. q. 1. & 2. Suar. c. 2. mat. disp. 4. l. 12. n. 2. Va. q. 1. d. 81. c. 1. Tan. a. 2. disp. 3. q. 1. dub. 5. Med. 1. l. 9. 53. a. 2. dub. 2. Sen. epist. 40. epist. 1. l. 8. in Cant. 45. gr. 3. & 26. de interi. ori con. flic. e. 5. Rus. l. 3. num. 117. Pal. libel. 10. n. 5. Rol. pag. 517. col. 1. Ibid. de animi & reluc.

grato & inuicundo odore, quem propter diuturniorem in eo commorationem contraxerunt: ita ne tum quidem cum carnalis vita cum subtili & inuisibili commutata fuerit fieri possit, quoniam carnis amanes profusus attrahant aliquid ex graueolentia & fetore carnali. Vt ergo hac reidua graueolentia abigatur, ad laborandum adhuc est. Et non puremus, extirpata esse vitia facile, ea vitia quae existimamus esse extirpata.

Ideo, vt bene monet S. Ildorus Pelusiota, per summam curam ac diligentiam grassetur vulnerum animi curatio. Nam quae cicatricem praemature duxerunt, plerumque aperiri ac recrudescere consueverunt.

Ideo dum sentitur quies quaedam in mente & corpore, non exerentibus vires suas passionibus & tentationibus, non est certum signum extirporum vitiorum, & domitarum passionum, & non recidurarum tentationum. Induciae saepe sunt cum hostibus, non pax perpetua. Ideo non deponenda arma, vt idem S. Patriarcha Venetus monet, non temperandus rigor, non languet nostri custodia.

Verumtamen ob frequentes in aliqua lapsus, desperandum non est, generoso animo, his expugnandis insistendum, Deus saepe inuocandus, sine cuius auxilio inanis erit labor noster, nec existimandum difficilem esse virtutis viam. Est quidem difficilis initio, sed vltus & exercitatio cum Dei ope facilem reddit, semperque faciliorem, quo acceditur magis ad summa eius

culmina. *Via ad virtutem ducens, inquit Plato, est longa, ardua, & aspera: sed postquam ad summa fastigia peruenimus, est, quae ardua fuerat, facilem praestat callem.* Nec vitiorum studium magnis difficultatibus caret, quibus superandis ipsa natura diuinitus subleuata sufficet. *Sanabilibus agrotantibus, morbum ait Seneca: ipsa nos in rectum genitos natura, si emendare velimus, tuuat. Facilis est ad beatam vitam via. Immo modo bonus auspiciu, ipsi q. Deus bene adiuantibus. Multo difficilius est ista facere, quae facili.* Quid enim quiete otiosus animi: quid ira laboriosus? quid clementia remissus: quid crudelitate negotiosus? vacat pudicitia, libido occupatissima est, omnium denique virtutum tutela facilius est, vitia magno coluntur. Quocirca, vt scribit S. Chrysostomus, animans debiles, cum vitium corrigere coeperit, si postea semel vel secundo, vel tertio, vel vicesimo, legem transcendere, ne desperes, sed iterum surge, & studium tuum resume, & omnino victor eris. Debellato autem vno vitio, postea aggredere aliud, & tertium, donec expellas omnia. Pro quo quom expulsiōe nulum potest assignari certum temporis spatium, quia vnus vincit citius, alter tardius, prout Deus dat gratiam & ei correspondet homo.

46. *Octauum Monitum.* Qui extirpatis in Nouitiatus, in quae frequenter labebantur vitiis, quae sunt Religiosis cum secularibus communia (vt sunt ira, impatientia, superbia, pigritia, locordia in rebus agendis, gula, & alia) frequenter transgredere illas Regulas, quae natura sua nul-

lum inducunt peccatum, & a tepidis putantur semper sine vilo peccato veniali violari, talibus non assumendum est statim Examen particulare circa exercitium ipsarum virtutum, seu actuum illarum, sed prius circa transgressiones Regularum, vel vnus tantum, si quis aliquam in die saepe violare solitus sit, vel si raro transgrediatur plures, modò hanc, modò illam, circa quarumvis Regularum violationem se examinet, eo modo, quo S. P. Ignatius tempore Exercitiorum spiritualium, vult institui Examen particulare, ad tollendas culpas & negligentias, quae circa Exercitia & Additiones solent obrepere. Non circa vnā solam Additionem tantum, seu circa vnum solum Exercitium. Quocirca sicut tempore Exercitiorum, non circa vnā tantum rem fit examen, sed circa omnes Additiones & Exercitia, ita talibus vtilissimum, & prorsus necessarium est Examen circa omnes Regulas, quas violare saepius solent in die, modò hanc, modò illam, etsi nullam solam transgrediantur. Sed si notabiliter frequentius in die vnā transgredere tur aliquis, quam alias, tunc potest in illā solā per examen particulare se occupare, extirpando defectus illi contrarios.

Si quaras, circa quam Regulam primum omnium sit faciendum Examen Particulare?

Respondet primum omnium faciendum est, circa violationem silentij, has ob causas:

Primò. Quia nulla Regula à tam multis, & tam saepe, vt regula de seruando silentio violatur. Cum ergo S. Pater illos potissimum defectus, Examinis particularis vsu eliminandos praescripserit, in quos saepe labi contingit, si circa defectus Regulas impetentes, Examen particulare instituendum est, à violatione silentij ducendum est initium, ex praescripto sancti Patris.

Secundò. Quia seruatio silentij, non tantum illud seruanti prodest plurimum, sed etiam ad Domus religiosae disciplinam commendandā, & ornamentum eximium confert plurimum. Hinc S. P. N. Ignatius, teste Cornelio à Lapide, in c. 30. lra. 15. tria dabit signa, ex quibus quia perspicere, an in monasterio aliquo vel Collegio bona esset disciplina: Primò, si bene seruaretur porta & clausura. Secundò, si omnia loca nitida essent & composita. Tertio, si bene seruaretur silentium, non essent fabulae, strepitus, clamores. Ideo Sancti veteres in suis Domiciliis, valde dediti erant seruando silentio. Scribit Palladius in hist. Laus. c. 48. Sub Abbate Ammonia fuisse tria millia monachorum, tantumque exercuisse silentium, vt viderentur esse in solitudine, vnoquoque occultè peragente suum vitam institutum, solum autem specie quadam in mensa sedisse, conantes se inuicem latere. Hinc quoque adeo commendatum fuit monasterium Clarauallense sub S. Bernardo Abbate. Media die, inquit vitae eius auctor, media nocte silentium, à superuenientibus imminerebatur, praeter laborum sonum, vel si Fratres laudibus Dei occu-

paten-

s. vlt. i. he.

lra. 15.

lra. 7.

parentur. Porro ipsius silentij ordo & fama tamam etiam apud saeculares homines supereminet sui faciebat reuerentiam, vt & ipsi, non dicam praua vel otiosa, sed aliqua etiam, quod ad rem non attineret, ibi loqui reuerentur.

Tertio. Quia violatione Regulæ silentij imperantis, ferè semper offenditur Deus, ratione materiae, per quam illa violatur, vel ratione circumstantiæ alicuius, vel aliâ de causa. *Lingua enim, nisi ratione gubernetur, in lapsum facile homines impellit*, inquit S. Nazianzenus. Et, vt ait S. Augustinus, Non frustra lingua in vdo est, quia facile labitur. Nam si quis loquatur breuiter, seu obiter de rebus necessarijs vel vtilibus, non violat regulam silentij, semper autem peccatum est loqui non necessaria nec vtilia. Talis enim locutio, iudicio Theologorum, præsertim S. Gregorij, otiosa est, & à Christo Domino nominatim improbata, tanquam actio in Dei iudicio examinanda & puniendâ suo tempore.

Quarto. Cùm nunquam violetur. Regula silentij ratione materiae, nisi peccatum contineat, multis peccatis præcludetur aditus per seruatum silentium, & aperitur per violatum. Nam, vt bene ait B. Laurentius Iustinianus, præter verba otiosa tunc solent irrepere, detractiones, murmuraciones, mendacia, contentiones, iniquæ querelæ de alijs, susurraciones, scurrilitates, rixæ, risus nihij, stultiloquia, adulationes, turpiloquia, magna temporis & meliorum occupationum quibus illud tunc impendi deberet, intacta irremediabilis. *Quæ omnia*, inquit B. Iustinianus loco cit. solâ taciturnitatis censura declinantur. *Qui verò silentium negligit, sciat se peccatorum memoratos laqueos prorsus vitare non posse*. Ideo necessarium est, examinis particularis remedio, circa silentium occupati portam tot malis præcludere. Ideo S. Basilius monet: *Necessarium est perpetuum silentium, quousque per illud & à vitio pecculantis in dicendo sanentur, & in otio discere poterint, quid, quomodo, & quando loqui oporteat*.

Nec est, quod se excusent tempore silentij colloquentes, quasi de rebus bonis colloquantur. Id enim alio tempore faciendum est. Nam, vt Spiritus S. monet, Est tempus tacendi & tempus loquendi. Et, vt scribit S. Nazianzenus, *Pietatem non in multum & sepe de Deo loquendo, sed vt plurimum tacendo postquam esse iudicetis*.

Quinto. Quia silentium plurimum conducit ad magnam vnionem cum Deo, & gratiam teneræ deuotionis per pijs cogitationes, quas loquacitas dissipat, acquiri solita. *Præclara res est silentium*, inquit S. Diadochus, *nihilq; aliud, quam vniuersæ sapientissimarum cogitationum*. Tales autem cogitationes, sunt de rebus diuinis, lapidæ animabus & Deo. *Sapientia enim, vt ait S. Bernardus, à sapore denominatur, quod virtuti accedens quoddam veluti condimentum, sapidam reddat, quæ per se insulsa quodammodo & aspera sentiebatur, & est sapor boni*. Dicebat B. M. Magdalena de Paz-

zis, vt scribit in eius vitâ P. Virgilius Ceparins, *impossibile esse, vt anima religiosa, quæ non delectatur silentio, gustet res Dei*. Et B. Laurentius Iustinianus, enumerans ea, quæ disponunt hominem ad orationem, eamq; exortabilem reddunt, ponit Silentium. *Promouet*, inquit, *ad hoc sanctæ orationis bonum, silentium*. *Sedebit*, inquit Hieremias, *solrarius, & tacet, & leuabit se supra se*. Et alibi: *Bonum est præstolari cum silentio salutare Dei*. *Libenter enim se infundit Verbum expectanti & tacenti*. Vnde fit, vt dum illo pascitur, terrenum pabulum non requirat. *Nec enim potest panem seculi cupere, qui suauis gustu reficitur Saluatoris*. Quam silentij vtilitatem idem Sanctus alio in loco hac similitudine illustrat: *Quæ admodum ignis, quando magis in vnum colligitur, tanto amplius nutritur, & flammæ euaporans sursum impetuosiùs prorumpit: ita & mens, quæ diutius intra se commorata fuerit, & ardentius per amoris incendium vrutur in se, & per desiderium eleuatur in Deum: sed si tunc verba quadam protulerit, tota ignita, sapientia neclare condita, veritatis splendore irradiata, & diuinarum rerum suauitate plena erunt*. Nec mirum, nam tacentes & orantes Dominus vt plurimum visitare dignatur: non autem tantum deuotione visitat, sed etiam sapientiâ imbuit, & discretionem erudit, vt sciant, quid eos oporteat loqui. Idque confirmat exemplis Apostolorum & Prophetarum, qui ante prædicationis suæ officium silentij taciturnitate & orationis studio se præpararunt. Et in fasciculo amoris cap. 11. *Obstructo inuiliam verborum meatu, inclusus amoris ignis cogitationes modificat, compungit animum, fugat vitia, lacrymarum educit fontes, custodit ostia, scilicet pacem, sursum conuertit, Deo coniungit*. Tunc composita proferuntur eloquia, sale condita, & considerate circumspiciunt. Regula autem bene loquendi est, vt prius discat quisque tacere, quam loqui. Ideo merito B. Petrus Damiani ad Agnetem Imperatricem scripsit: *Dum strepitus humani cessant alloquij, construitur in te per silentium templum Spiritus sancti*. Hinc est, quod de Israelitici templi constructione Sacra testatur historia, quia male & securus & omne ferramentum non sunt audita in domo Domini, cùm edificaretur. Templum quippe Dei per silentium crescit: quia cùm mens humana per exteriora verba se non fundit, in sublime fastigium spiritualis adificij structura consurgit, tantog, succrescens in altiora suffollitur, quando per silentij custodiam circumclusa, sese extrinsecus fundere prohibetur. Custos enim iustitia silentium. Et per Hieremiam dicitur: *Bonum est præstolari cum silentio salutare Domini*. Confirmat hanc veritatem factum à S. Gertrude Virgine reatum in libro ab eâ Dei iussu consecrato, in quo miram & perpetuam Christi assistentis realem præsentiam commemorans, ostendit, quantoperè ei displicerit loquacitas violatrix silentij: *Nunquam causari possem, vel adictum oculi te mihi subtractum à prædictâ horâ vsque in præsens tempus, quo ab acceptâ gratiâ iam reuoluitur nonus annus*. Excepit semel vndecim diebus ante festum Ioanni Baptiste, quibus te mihi subtractum sensi:

otat. 1. In. Pl. 38.

de discip. & perf. moa. con. cap. 15.

Reg. br. 108.

otat. 2.

cap. 70.

ser. 85. in Cant.

Lign. vi. 12. 11 de orat. c. 6. fine.

Thica. 7.

de discip. & perf. moa. con. c. 15. col. 1.

Deprall. Dom. c. 21.

cap. 70.

cap. 96.

1. 2. cap. 9. & 25. In. dia. o. piet.

sensu: hoc accidit ex sermocinatione quadam mundana, ut mihi videatur. Et alio tempore intellexit diuinitus per verbum illud Isaia: *Glorificaberis, dum non facis vias tuas &c.* quia qui praemeditando disponit facta, vel verba sua, & cum nullam considerat in eis utilitatem, continet se ad his quae ei liberent, triplex consequitur inde beneficium. Primum est, quod datur sibi suauis delectari in Deo, sicut dicitur: *Delectaberis in Domino.* Secundum, quia nociva cogitationes nimis praeualebunt contra illum; sicut dicitur: *Sustollam te super altitudinem terra.* Tertium, quod in aeterna vita filius Dei plenius praeceteris communicat ipsi fructum conuersationis suae, quia ipse nobili virtuti omni tempore resistit, & gloriose vicit, sicut dicitur: *Et cibabo te hereditate Iacob Patris tui.* Alia vice intellexit diuinitus, cum liberum videre vel loqui verbum vnum, in quo paruum vel nullus est profectus, si hoc statim persciscit, & pro nihilo reputat, sicut aqua ex vase perforato effluit dilectio Dei. Si vero propter Deum continere proponit, tantum ea crescit in corde, quod vix superare valet. Vnde cum in talibus didicerit se homo superare, assuescit in Deo delectari, & quando gratiori labore hoc perfecit, tandem fructuosus incipit in Deo delectari. Sciunt, inquit S. Bernardus, Viri spirituales, qui hoc experti sunt, quantum auferat deuotionis, quantum asserat dissolutione intrinsecus frequens lingua resolutio. Nam sicut fornax, cuius os semper apertum est, non potest in se retinere feruorem, sic nec cor, deuotionis in se poterit gratiam conseruare, cuius os non fuerit ianua silentij reclusam. Claudamus igitur os nostrum, ut cum deuotionis feruore, Christum deuotionis largitorem, in seruanti affectu, possumus conseruare. Simili similitudine hoc ipsum explicauerat S. Diadochus: Sicut ianua balnei, si crebro aperitur cito calorem eius extrudit; sic anima cum multa loqui vult, quamuis valde pulchra sint omnia, memoriae sui per vocale osium distrahatur ac disturbatur. Ex quo fit, ut tempestiuis & oportunitis cogitationibus deinceps priuetur, ipsam vero concursum cogitationum quodammodo tumultuose quibus suis proferat. Et alio in loco: Multus sermo mentem immoderate distrahens, non solum otiosam in spirituali exercitatione efficit, sed etiam demoni accedentiam producit: qui eandem rursus immoderate relaxans ac dissoluens, demonibus iracundiae & doloris praesidiis iradit.

Agnouerunt hanc utilitatem silentij etiam Ethnici, illud conducere asserentes ad collectionem animi, & eundem vitam tenorem seruandum. Hinc Simplicius explanans cap. 41. Enchiridij Epicteti, in quo ait, Maiori ex parte silentij praestetur, ipse addit Simplicius: Omnis institutionis ratio, eo refertur, ut & a rebus externis, & a brutis suis affectionibus, & a corpore ad seipsum reuocetur animus; scilicet ut suo more, eodemque perpetuo tenore viuat. Quam ad rem silentium plurimum confert. Quae causa Pythagoreis fuit, efficacissimum disciplinae suae iacendi fundamentum, quinque silentium. Ut enim sensus animus, ipsi operam nauantem, ad externa trahunt (quod ij decla-

rant, qui cum sese colligere volunt, & in sese descendere, & animi attentionem excitare, claudunt oculos) sic animum etiam orationem non operam nauantem sensibus, sed per sese agentem, magis ad externa effundit, cuius effusionis remedium, est silentium. Immo, ut ait Antiochus, virtus silentij est sapientissima cogitationum mater: & praeterea, iudicio Gregorij Neocæsariensis: continentiae & castitatis mater. Et, ut Thalassius dixit: Silentium & preces maxima virtutum arma sunt, mentem enim simul purificant, ac perspicacitorem reddunt.

Sexto. Quia valde placet Deo obseruatio silentij. Sponsus ipse, scilicet Christus Dominus, inquit S. Ambrosius, vult clausam esse ianuam cum pulsatur ianua nostra os nostrum, Christo propemodum soli debet aperiri: nec aperiat nisi antea pulsauerit Verbum Dei. Denique ideo scriptum est: Hortus conclusus soror mea sponsa, ne facile aperiat os suum, nec vulgari resonet alloquio. Nec enim de ipsis diuinis decessit, nisi interpellatus, respondeas. Cito verbum excidit, quod reuocare desideres. Si Eue clausa fuisset ianua, nec Adam deceptus fuisset, nec ea responderet. Introiit mors per fenestram, hoc est, per Eue ostium. Ingressus mors per ostium tuum, si falsum loquaris, si turpiter, si procaciter, postremo si vbi non oportet loquaris.

Septimo, Silentium conducit ad euadendas poenas Purgatorij: quod est bonum exitium. Scribit Iacobus de Vitriaco Episcopus & Cardinalis Tufculanus l. 1. vita B. Mariae de Ognies c. 12. In tantum illam fugere solitam turbam & strepitum, quietemque, ac silentium dilexisset, ut quodam tempore, a festo sanctae Crucis vsque ad Pascha Domini, ne vnum quidem verbum locuta sit. Quod quidem vsque adeo gratum fuit Domino, ut ex Spiritus sancti reuelatione didicerit, eo vel maxime se id impetrasse, quod citra Purgatorij poenas migraret ad calos. Quae quidem obseruantia silentij, non tantum ipsis, qui illud seruant, prodest, sed etiam aliis. Scribit enim Hildebertus Cenomanensis Episcopus, & Hugo monachus, in vita Hugonis Cluniacensis c. 8. & Vincentius Belluacensis lib. 20. Speculi hist. cap. 5. Quendam monachum, nomine Durannum, nouentia vsque verba proferre consueuisse, (postea factum Abbatem & tandem Episcopum) qui cum Abbatem minus audiret increpantem, Frater, inquit ei Abbas, nisi dignam egeris poenitentiam, post transitum spumantibus labijs ad superos rediens apparebis. Factum est autem, ut nec ab otiosis verbis ille desisteret, nec Abbas (scilicet S. Hugonis) vaticinio promissus desisset effectus. Praefatus namque Durannus, natura debitum soluens in permisso sibi habitu, cuiusdam Siguino Sacerdoti sancto religioso apparuit, miserabiliter iuuamen eius postulans, cui vnum obediens contempserat. Quod cum pius Pater Siguino referente didicisset, electis septem Fratribus, silentium vna indixit septimanam, quatenus oris excessus, oris obedientia purgaretur. Obedientibus aliis, vnum eorum praeccepti violator, silentium interrupit. Rursus Pontifex eundem, quem prius habitum gerens, Sacra-

doti prescripto apparuit, inobedientiam Fratris accusans qui dum fregit mandatum, suffragia exclusit aliorum. Quo audito clementissimus Pater iterato silentium dierum silentio, defectum violata supplevit obedientia. Vnde factum est, ut ostensus tertio Presul, sed iam nihil sordidum gerens, Abbati gratias ageret, eius interuentu abstersum oris opprobrium, sententiam Iudicis immutatam. Merito ergo S. Gertrudis Virgo, sciens quam sit accepta Deo, & quam utilis aliis, etiam peccatoribus, obseruantia silentij, tribus diebus ante Quadragesimam Bacco dicatis ab improbis, Deum placare volens & exhilarare, tot peccatis eo tempore patrarit solitis offensum, sic dies illos se transgisse scripsit: *Dedisti mihi intelligere, quod tu, & vnice cordis mei, à diuersis hominibus conuicia & persecutiones passus, expeteres à me domicilium cordis mei, ad requiescendum in eo. Hinc per tres illos dies quoties ad cor meum radij videbaris mihi ad similitudinem languentis supra pectus meum decumbere. Per totos etiam illos tres dies nihil inuestigauit, quod tibi gratiorem refectionem posses ministrare, quam ut orationibus, silentio, & ceteris afflictionibus pro emendatione hominum insudarem pro tuo honore.*

l. c. 14.
Infin. diu.
pi. r.

gr. 4.

Mirum ergo non est, olim violatores silentij grauissimè punitos. S. Climacus, recenset à præside sancto cuiusdam monasterij, visos quosdam tempore orationis inuicem colloquentes, esse ante fores Ecclesie stare iustos, ut per septem dies cunctis intrantibus & exeuntibus se prosternerent, siue Clerici siue Presbyteri fuissent. Et inter pœnas in delinquentes olim statutas, vna extat, inter opera S. Basilij posita eiusmodi: *Si quis in aniter garrat, aut facietis ludat, excommunicetur hebdomadam vnam.* Et Cassianus narrat, *Summa olim obseruantia custoditum, ne quisquam cum alio, ac præcipuè iuniores, vel ad puerum temporis pariter sublitisse, aut vpiam secessisse, vel manus suas inuicem tenuisse deprehendantur. Si qui perà contra huius regula disciplinam, reperti fuerint aliquid ex his, que interdita sunt, admisisse, ut contumaces ac prauaricatores mandatorum, non leuis culpa rei pronuntiat, suspitione etiam conuersionis prauig, consilij carere non poterunt. Quam culpam, nisi in vnu cunctis Fratribus congregatis, publicè diluerint patientia orationi Fratrum nullus eorum interesse permittitur.* Quocirca B. Maria Magdalena de Pazzis, si que nouicia violasset, regulam silentij, præter seueram penitentiam, quam ei iniungebat, ipsa Beata, tempore, quo licebat colloqui, seruabat silentium pro Nouicia, dicens: *Volo ut Religio habeat, quod suum est, plene.*

l. 2. Inft.
cap 15.

loco cita.
no vitæ.

47.

Non est ergo parui momenti, regula silentij: proinde eius violatio, primò omnium per examen particulare abigenda est, postquam per illud alia vitia fuerint abegta & ventum ad stabilendam custodiam Regularum, & ad vitandam omnem transgressionem earum.

Nond. Postquam verò beneficio diuinæ gratiæ & particularis Examinis adiumento, abegerit aliquis à se, & frequentem lapsum in vitia cū

secularibus communia, & omnem profusè regulæ cuiusvis transgressionem, ita ut nunquam vllam violet, tunc primùm, & non antè, instituat Examen circa Exercitium virtutum, ut monent Sancti. Inprimis S. Chrysostomus. *Ne mihi dicas, maiorem partem (scilicet defectuum emendandorum) expediti. Sed nisi totum emendasti, nondum te quicquam fecisse puta. Hoc enim exiguum neglectum, & omne reliquum destruit. Sæpius namque domos edificantes homines & rectum imponentes, vnus regula excussa curam non gerentes, totam domum perdidit. Et in vestimentis hoc ipsum euenire quis cernere possit: etenim parua in illis facta scissurâ, nec resarcitâ, magnam fecit disruptionem. Hoc & in torrentibus multoties euenit. Etenim & illi si vel minimum ceperint ingressum, totum introducunt fluentem. Itaque & tu licet te vniquæ muneris, si tamen aliqua pars immunita dimissa est, etiam hanc diabolo obstrue, ut sis ab omni parte firmatus.* Sic etiam Boëtius 3. de consol. metro 1.

*Qui serere ingenium volet agrum,
Liberat arua prius fructibus,
Falce rubum silicemq, rescat,
Ut nouâ fruge grauis leges ear.*

Virtutum acquirio, est veluti quædam edificatio spiritalis, quâ Turris Euangelicæ perfectionis ad cælum euehenda erigitur, ut docent Sancti Ignatius Martyr, Hieronymus, Theodorus Studita, Greg. Papa, Dorotheus, Bern. Thomas Aquinas. Antequam autem ea erigi incipiat, inquit Abbas Isaac apud Cassianum, *ante omnia necessarium est, omne repargium vitiorum: seu ut S. Pater noster Ignatius appellat, expulso peccatorum.* Tunc enim facilius virtutes infundentur à Deo vbi mundum inuenit à peccatis & Regularum violationibus Vas animæ. Quia, ut ait S. Gregorius Nazianzenus, *inguenta vas sordido quis credidit: Si autem mundum vas est animæ, Deus illud replebit donis suis. Nam vbi abominatio (id est peccatum) aboletur, sanctificatio congregatur. Egressum enim malitia, virtutis operatur ingressum: eodemque studio, quo crimen excluditur, innocentia copulatur. Deus enim ipse per se, & ex se, ita est paratus, imò desiderans, nos implere donis suis, si videat vas mundum ad illa recipienda, ut scripserit S. Chrysostomus: *Quemadmodum parturiens caput eniti factum, ita & ille cupit effundere misericordiam suam.* Et hæc est causa, ob quam tam multi Religiosi post multos annos in Religione transactos, non habeant virtutes in altiore gradu, quam habuerint in Nouiciatu, imò sæpe sunt minus humiles, minus obediens, minus patientes, minus deuoti, quam fuerint in Nouiciatu, nimirum quia non attenderunt diminutionem & expulsiorem peccatorum venialium, quæ, ut docet S. Thomas 3. p. q. 87. a. 1. *sunt impedimenta spiritalia profectus.* Verum hoc loco notandum est, non debere institui Examen circa multas simul virtutes, sed circa vnam tantum, quâ maxime indigeas. Nam, ut benè dixit Abbas Nestor apud*

apud Cassian. & pōderavit hoc ipsum S. Thom.
*Impossibile est vñ eundemq; hominem simul vniuersis
 fulgere virtutibus, quas si quis voluerit pariter affectare,
 in id eam incidere necesse est, vt dum omnes sequitur;
 nullam integram consequatur: magisq; ex hac mutatio-
 ne & varietate dispendium capiat, quam profectū. Eo
 ferè modo, quo simul & eodem tempore per v-
 num canem plures lepores in campo peruiò
 capi nequeunt.*

48. *Decimò, ante omnia autem, post debellata vi-
 tia, primo loco examen instituendum studeo,
 circa reg. 17. Summ. vt singula opera ordinaria,
 quæ faciunt, inter se specie diuersa, affluiscat actua-
 li intentione, & eorum (saltem in principio o-
 peris) oblatione purè facere propter Deum, vt
 supra dictum est in Monito tertio. Prius enim
 nos decet benè & perfectè facere ea, ad quæ
 faciendâ à regula obligamur, vel Ecclesiâ, quàm
 exercere nos ex supererogatione; circa actus
 virtutum, ad quos æquè non obligamur.*

49. *Vndecimò, Postquam verò assuefecerit se ad ta-
 lem oblationem operum singulorū, breuissimè,
 sed feruenter, faciendam, tunc primū Examen
 faciendum est circa alias virtutes, hoc ordine &
 modo: vt primò multi actus interni pœnitentię
 frequentandi præfigantur, eliciendi certis tem-
 poribus, de quibus paulò pōt agam: deinde ac-
 ctus humilitatis frequententur, modo infra ex-
 plicando. Tertio loco sequantur actus obedi-
 tię. Quarto loco actus indifferentię seu resi-
 gnationis. Quinto loco actus Patientiæ & amo-
 ris aduersariorum & crucium. Sexto loco rē-
 nōtionis votorum. Septimo recordationis
 Passionis Christi: aliorum quorumuis, etiâ
 non seruato ordine (dum modò primè quinque
 virtutes eo ordine, qui hic scriptus est, præmit-
 tantur, sunt enim tanquam bases & fundamen-
 ta reliquarum, & he virtutes sunt, quæ à Sancto
 Patre Nostro Ignatio vocantur *Solida* reg. 16.
 Sum. in quibus benè fundati ad aliarum exerci-
 tium facilius se conferēt, vt sunt, multiplex Dei
 & diuinarum rerum adoratio; gratiarum actio
 pro beneficiis: imploratio Diuini auxilij pro
 multiplicibus necessitatibus, propriis & alienis:
 actus charitatis erga proximos; oblatio propo-
 sitorum heroicorum; actus amoris erga Deū &
 alij, quos explicauimus in Opusculo de praxi
 Diuinæ præsentię & Orationum Iaculatoriarū.*

50. *Duodecimò, Si scire cupias, quantum temporis
 tribuere debeas exercitio cuiusvis virtutis exa-
 mini particulari subiiciendæ: Mihi placet consi-
 liū S. Chrys. qui vnicuique vñ Mensē attri-
 buendū censet. *Aggrediamur, inquit, virtutem, cum
 tempus habemus, distribuamus virtutes nobis, sicut sibi
 distribuunt agriculturæ Agricole: in hoc mense pa-
 tientiam discamus, in alio aliam virtutem; & cum hanc
 virtutem in habitu perceperimus, ad aliam transca-
 mus: sicut solent discipuli, qui qua acquisuerunt, custo-
 diunt: quæ verò necdum didicerunt, discendo acquirunt.*
 Quod ibidem sanctus Doctor ait faciendū esse*

in extirpandis vitiis. Et antea docuerat, in primis
 suis post susceptum sacerdotium concionib. li.
 26. ad pop. vbi suis Antiochenis ad iurandi con-
 suetudinem exterminandam, vnum Mensē in
 concione præfixit: *Tempus, inquit, præsumtum vobis,
 præsum sit Mensis, in quo corrigamini.* Sed si vno Mē-
 se extirpatum non sit vitium, quod extirpandū
 suscepimus, ad aliud non est progrediendum,
 sed pergendum in primo.

51. *Decimotertiò, Quod attinet ad tempora, in
 quibus exercendi sunt isti actus, interni virtutū
 pro Scholasticis nostris sola illa destinanda iu-
 dico, in quibus non student, nec scribunt, nec
 disputant, vno verbo, in quibus non tractant res
 immediatè ad studia spectantes. Talia tempora
 sunt, aliqua pars illius semihoræ, quæ meditatio-
 nem matutinam antecedit; dum exiit e cubi-
 culo ad Scholam vel Refectorium, vel templū,
 aut chorum, aut ad Sacellum, aut ad portam, &
 similia loca, in quibus non tractantur studia.
 Item illud tēpus, quo expectatur in Refectorio
 Mensē benedictio, vel quo statur tantillū, post
 absolutam gratiarum actionem: & illud, quo
 itur ad locū recreationis, ad quem donec per-
 ueniatur, Romæ vetitum est colloqui, & tunc
 colloquentes publicam penam subire iubentur.
 Bona pro hac re sunt & illa tempora, quando in
 culinâ lauantur scutelle, dum domus pauimen-
 ta verruntur: dum lectulus sternitur: dū manus
 & facies abluuntur: dum extra Domicilium per
 Ciuitatē itur, quo tempore in Moniis Genera-
 libus Societatis, auctoritate 6. & 7. Congrega-
 tionis generalis editis, præscriptum est eiusmodi
 silentiū. *vt minime loqui liceat intra urbem, vbi fre-
 quens est populus.* Quæ tempora si quis ita, vt di-
 ctum est, expendit, increpabilem quotidie nu-
 merum meritorum, & suo tempore dandas in
 cælo coronas acquireret. Quanquam dum so-
 nante horologio, ad horas singulas salutatur
 more iam recepto Beatissima Virgo Deipara, nil
 obstat, quin breuissimè, sed ardentè eliciatur
 actus vnus propositæ virtutis, & quandoque
 etiam in ipso studiorum feruore, dum modò
 non multum dematur de tempore studiorum.*

52. *Decimoquartò, Nec Scholasticis, nec Noui-
 tiis suaserim determinatum præscribere nume-
 rum actuum istorum interiorum eliciendorū,
 quia res hæc nimium caput fatigaret, & nimis
 opèrosa est. Satis ergo erit in lineolis examinis,
 tot puncta signare, quot partes temporis, ex su-
 præ nominatis transierint, sine vilo actu elicitio
 istius virtutis, cuius frequentationem nobis pro
 illo mense præscripsimus. Si quis tamen, vt
 paulò antè dictum est, singulis horis, pulsū ho-
 rologij admonitus, post salutatam Deiparam,
 statueret vnum illius virtutis actum elicere, pos-
 set tot præterea punctula signare in libello
 particularis Examinis, quot horis omisset eli-
 cere actum illum, hæc dum examine vtitur ad
 extirpanda vitia (de quo tantum S. P. Ignatius*

praecepta tradidit (siue dum illud adhibet ad vsum & consecrationem virtutum, prout adhibendum censuit P. Claudius, & alij, ac in primis Congregatio Generalis in Instructione 13. &c. 3. Ordinatio pro Tertij anni Patribus num. 9. Vt autem notentur puncta victoriarum, vt vocant in decade globulorum, vel libello, S.P. Ignatius hac de re, ne quidem somniauit, nec alibi vquam in Societate id obseruari scio tempore huius Examinis. Quas autem ob causas non suadeam Examine particulari circa extirpationem alicuius vitij occupato, admiscere annotationem victoriarum, dicam infra in Monito decimotertio num. 226. Alio tempore id fieri potest, scilicet in generali examine.

53. *Decimoquimo.* Modus, quo singuli actus virtutum, in destinatis pro hac re temporibus, eliciendi sunt, duplex esse potest: Primus est per modum longiusculae considerationis, si eam longitudo temporis permittat. Et hic modus pro Tironibus & Scholasticis, nondum dono orationis insigni instructis, non est accommodandus, valde enim caput fatigaret, immo laederet. Alter ergo modus & facilius & vtilior, & plurimum meritorum feracior est, si hi virtutu actus breuissimè & feruentissimè eliciantur, & vnus post alium crebro iteretur, hac ferè verborum

Actus hanc militatis. interiorum formula: *Domine non sum dignus aspiceret altitudinem cali. Domine non sum dignus calcare hoc paumentum, per quod transeunt tot dilecti serui tui me longe meliores. Domine miserere mei propter merita seruorum tuorum, me longe meliorum, cum quibus habito. Domine sicut olim inter Angelos tuos demon comparuit, tob nociturus, ita ego sum sicut vnus diabolus, & diabolus peior viuens inter filios tuos, quia sum causa per peccata mea omnium calamitatum huius vitae.*

Actus patientia. Simili modo actus patientiae possunt elici: *Domine libenter pro tuo amore volo pati, quicquid possim pati, sine meo peccato. Domine da vt aliquid hodie patiar, quod valde sentiat amor proprius meus. Domine benedicta sint illa hora, in quibus aliquid molestiarum vnquam passus sum. Domine benedicta sint illa creatura, quae mihi praeuerunt aliquam materiam patiendi. Sic etiam actus Obedientiae elici possunt. Domine paratus sum exequi, quicquid mihi a Superioribus iniungetur. Domine hoc iudico, quod Superiores iudicant, & eorum iudicio semper meum iudicium volo subdere. Domine voluntatem Superiorum pro mea accepto, id volens & nolens, quod illi volent & nolent.*

Actus obedientie. Actus verò Indifferentiae & resignationis tales esse possunt: *Domine paratus sum ibi manere, vbi tu per Superiores volueris; illud officium obire, quod mihi fuerit iniunctum. Domine paratus sum non finire mea studia, si id tibi placet. Domine paratus sum non promoueri ad officia speciosa, & ad gradus in religione speciosos, si tibi ita placuerit. Domine paratus sum ad omnem mei humiliationem, & vilipensionem & contemptum, si ista est tua sanctissima voluntas.*

Actus obedientie. Actus verò Indifferentiae & resignationis tales esse possunt: Domine paratus sum ibi manere, vbi tu per Superiores volueris; illud officium obire, quod mihi fuerit iniunctum. Domine paratus sum non finire mea studia, si id tibi placet. Domine paratus sum non promoueri ad officia speciosa, & ad gradus in religione speciosos, si tibi ita placuerit. Domine paratus sum ad omnem mei humiliationem, & vilipensionem & contemptum, si ista est tua sanctissima voluntas.

Actus oblationis heroicorum actuum. Domine tamdiu volo viuere, quamdiu tu vis, & tunc mori & eo modo, quo tu vis. Actus doloris possunt esse hi: *Deus propitius esto mihi peccatori. Domine dilectum. Ne reminiscaris Domine peccata mea, nec parentum meorum, neque vindictam sumas de peccatis nostris. Actus oblationis propositorum heroicorum sint huiusmodi: Domine malo millies mori, quam te vno etiam veniali peccato deliberato offendere. Domine potius ad penas Inferni me detrude, quam vt Te offendam vilo minimo peccato. Domine parco omnibus, qui me aliquà iniurià affecterunt. Domine opto omnia felicissima omnibus aduersariis meis, & si qui sunt non fauentes mihi. Domine volo in omnibus id eligere quod perfectius est, & tibi magis placet. Domine inter res aequè perfectas, id magis opto, quod amori proprio displicet. Domine rogo Te, vt contemnar ab omnibus, & pro Te in nihilū redigar, & vt non fauentes mihi floreat, & ego subsim illis. Domine fac me tanquam paumentū mundi, vt ab omnibus conculcer, vilipendar, & indignissime tracter. Domine cōcede mihi hanc gratiā, vt mei vilipensione, & quadam ciuili annihilatione, procurem quā maximā gloriam tuam, ita in nihilum redigar in conspectu hominum, sicut sax & thymiana consumitur, vt liceat aliis & reddat suauitatis odorē. His modis etiam alij actus elici possunt pauculis verbis, sed magno animi feruore depromptis.*

Actus oblationis heroicorum actuum. Decimo sexto. Duobus adhuc modis actus virtutum singularum elici possunt: Primò, si vnus, idemque, iisdem sepius verbis repetatur. Hoc modo P. Cerrutus Italus Romæ in Collegio anno 1573, 28. Aprilis cū opinione sanctitatis mortuus, quoridie tribus millibus vicibus vota sua renouabat; semel verò in Octauā Epiphaniæ vota renouauit viginti quatuor millibus vicibus: Oblationes verò & gratiarum actiones ad tantū numerum pertingebant, quem soli Deo notum ait, etsi esset in conuersatione hilaris, nec solitarius, excipiendis Cōfessionibus perpetuò occupatus. Hoc etiam modo Greg. Lopez Hispanus, vir sanctus secularis, vt in eius vitā scribit Alphòsus Remon, cū in solitudine manens grauissimis tērationibus penè ad lapsū exagitatū, hoc contra eas diuinitus edoctus est remedium, vt ad singulas respiraciones diceret hæc verba: *Fiat voluntas tua.* Et ita ad singulas respiraciones, ea verba mente perpetuò iterans, dum vigilaret comedendo & bibendo, & alloquendo alios, integrum triennium transegit, cū magno lucro animæ suæ; animabatur enim iis ad faciendam Dei voluntatem in omnibus, etiam doris & difficilibus. Quod ipsum de eodem scribit alter eius vitæ scriptor, eius familiaris Franciscus Lessa. Et hic modus est facilis, nec ita fatigat caput Tironum, si discretè adhibeatur. Alter modus est, si eiusdem virtutis actus, diuersis verborum formulis (vti supra scriptū est) prolata mente eliciantur. Et hic modus magis est accommodatus pro uictis in Spiritu, qui habentes ex Dei dono, & suā exercitatione diuturna.

acquiratū Facilitatem vniendi mentem Deo, possunt, & solent, sine vllā defatigatione, aut lesione capitis, actus virtutum hoc modo exercere. Quia in re ea sit regula generalis, vt quisquo illo modo vtatur, quem sibi faciliorem esse exprimitendo didicerit. Fugienda est enim, in actibus virtutum exercendis, quædam coacta deotionum seruitus, tollens bonam libertatem spiritus agendi cum Deo. Ideo nemo seruiliter debet se adstringere, ad certas deuotiunculas, quasi eas prætere nefas sit. Hæ enim angustie spiritus, & caput fatigant & feruentiores impediunt pie voluntatis affectus, dum non sinuntur sese erga Deum effundere, ob mancipatam, & veluti contristatam compediibus, mentem, ad certum & solum genus deuotiuncularum. Et licet in splendido conuiuio, nullus est cogendus vnus tantum genus ferulorum sumere, sed permittendus est comedere id, quod putat suæ sanitati conducibilis, & gustui sano conuenientius; ita in rebus spiritualibus non coarctandus est animus, ne illos promat erga Deum & diuina affectus, quorum frequentatione vel expertus est, vel indubiè sperat, se feruentiore ac perfectiore modo Deum honoraturum & amaturum. Atque hæc de praxi Particularis Examinis, pro nostris Scholasticis dicta sufficient.

CAPVT QVINTVM.

Cõmendat vsu quoridianæ Meditationis.

55. Secundum principale adiumentum ad conseruandum & augendum studiorum tempore spiritum, est, Oratio matutina, facta iuxta præscriptum Exercitiorum S. Patris cum practica illa in singulis punctis reflexione, ad morum emendationem, & emendatorum maiorem ac maiorem indies perfectionem, quam virtutes, per orationem comparatæ, adferunt, & ad quas comparandas nostræ orationes dirigendæ sunt. Nam, vt ait Abbas Isaac apud Callianum, *Orationis principalis finis, vniuersarum virtutum molitione perficitur. In virtutibus autem neminem sine oratione posse proficere, dicebat S. Thomas Aquinas; sicut nec malitia quemquam vacare posse sine gladio* 3 vt scribit in vitâ S. Thomæ Ferdinandus de Castello. Quin imò, vt idem Abbas ibidem ait, *Est inter virtutes & orationem reciproca quadam & inseparabilis coniunctio. Nam sicut ad orationis perfectionem omnium tendit structura virtutum, ita nisi huius culmine omnia fuerint colligata atque compacta, nullo modo firma poterunt vel stabilia perdurare. Vt enim in Vitis Patrum dicebat quidam senex: *Astidua oratio, citò corrigit mentem. Ideoque S. Ioannes Climacus, orationem appellat, matrem & reginam & cibum & fontem virtutum, & gratiarum ministram, & profectum inuisibilem.**

56. Quod si in Nouitiatu, orationes matutinæ ad acquisitionem virtutum ordinandæ sint, multo magis studiorum tempore, quinque ob

causas. *Primo*, quia tunc ob maiorem conuersationem cum aliis plures occasiones occurrunt, exercendarum difficultium virtutum, humilitatis, patientiæ, obedienciæ, resignationis. Qui semper intra cellæ suæ angulos latet, inquit S. Terefia, & in solitudine (quantumuis suo iudicio sit sanctus) nescit an patientiæ atque humilitatis virtutem habeat: ac ne quidem illius sciendi vllam occasionem habet. Quomodo enim quis, qui magnâ corporis fortitudine ac robore est, talis esse sciat, si nunquam pugna inierit? Huius pugnae occasiones præbent frequentiores, Collegia tempore studiorum; in recreationibus, disputationibus, defensionibus, repetitionibus. Meditationes autem vires ad generosè pugnam conferunt, si bene fiant. *Secundo*, quia, qui votis religiosi Deo adstrictus est, tenetur perfectius viuere quàm Nouitius, qui nondum est religiosus, nec ad seruiendum Deo se adhuc veluti stipulatâ manu obligauit. *Tertio*, quia in Collegiis plures sunt distractionum occasiones, id eò validius nobis inuigilandum est, ne ex virtutum exercitationi & incremento obstant, iuxta illud:

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito.

Quarto, quia in Collegiis, vbi tantum vacatur studiis, & non excurritur (vt in Nouitiatu) ad alias occupationes, & labores manuum, necessaria est diuturna mansio in cubiculo vel museo. Ad hoc autem conducit accurata meditatio rerum diuinarum, quæ cohibet iuuenes, ne huc vel illuc præ rædio, & ad declinandum studendi laborem, discurrant. Ideo cum quidam Frater

requisiuisset Abbatem Achillam in Vitis Patrum, *Cur sedens in cellâ mea patior acediam?* effectus autem acedix & pars est, nolle diu sedere studento propter Deum. *Senex respondit: Quia necdum vidisti?* (scilicet per considerationem viuam, que in meditatione fit) *requiem quam speramus, neque tormenta, qua timemus, si enim ea diligenter inspiceres, etiam si veribus plena esset cella tua vsque ad collum, tu tamen in ipsis iacere permanens sine acediam.* Quinto,

quia, vt ait S. Ber. *Tepe scimus processu temporis a seruo conuersationis nostræ: paulatim refragescit charitas, abundat iniquitas, vt consummemus carne, qui spiritu caperamus. Inde enim est, vt minus ea sciamus, quæ à Deo donanda sunt nobis, in deuoti pariter & ingrati Timorem Domini relinquimus, verbosi, curiosi, faceti, etiam detractores, vacantes nugis, fugitantes labores disciplinae, quoties sine noxâ id licet: quasi verò confestim sit etiam sine noxâ. Ideo S. Pater Ignatius (Parisiis anno 1534) post emissa à fociis suis prima vota, aliquot annis ante fundatam Romani Pontificis autoritate Societatem, vt scribit Orlandus,*

humane inconstantia imbecillitatem veritus, vt quem non fugeret, in his quæ ad spiritum & mores pertinent, satius esse tueri parta, quàm quærere; nihil tam enixè cum aliâ adhibita curâ, tum supplicationis ardore contendit, quàm vt sibi suis, à Deo impetraret in Institutum constantiam. Inter vias autem